

Шеремета Катерина Борисівна

викладач, аспірант кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського» (м. Київ)

Науковий керівник — д. пед. н., проф. Федоренко С.В.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Головним об'єктом дослідження фахових мов є їхні особливості використання в різних галузях. Проте фахова мова опозиціонується з розмовною мовою, тим не менш набір слів та їх словниковий запас йде саме із загальноживаної мови.

Початковий етап дослідження фахових мов стосувався виключно професійної лексики. Не так давно воно виокремилося у власну гілку лінгвістики, хоча залишається дуже тісно пов'язаним із термінознавством. Фаховою мовою можна називати «сукупність усіх мовних засобів, які застосовуються у професійній сфері комунікації з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у цій сфері». До цього визначення варто додати ще й той факт, що функціонування цієї мови забезпечується винятково чітко встановленою термінологією [1].

Тому внаслідок цього з'являється така наука як термінознавство, щоб допомогти вирішити проблеми із застосуванням такої специфічної лексики. На меті фахової мови є пояснення та дослідження мови, яка використовується в певній галузі, однак термінознавство покликане досліджувати не мову, а термін. Саме з ним, перш за все з його створенням, поясненням виникають чималі проблеми та вони вже багато років входять до кола інтересів багатьох мовознавців, зокрема Г. О. Краковецької, А. В. Лагутіна, Т. Р. Кияка, І. М. Кочана та інших.

Проте із розвитком суспільства, технологій та поширенням знань між різними країнами, культурами постає нове питання — переклад.

Фахові тексти мають велику кількість особливостей в своїх граматичних текстах. Найтипівіша лексична особливість фахових матеріалів — умови і насиченість термінології, а також багато лексичних структур і акронімів. Спеціальне місце в таких матеріалах — тексти, орієнтовані не тільки для цієї групи мов, а й для представників певного професійного об'єднання з певним екстралінгвістичним знанням [2, с. 37].

У 1953 р. А. В. Федоров висунув тезу про можливість створення загальної теорії перекладу на лінгвістичній основі. Така теза викликала суперечливі думки у деяких літературознавців і лінгвістів. Е. Карі зазначає, наприклад, що переклад не можливо повністю віднести ні до мовознавства, ні до інших наук, оскільки він є самостійним явищем [3, с. 76].

У передмові до другого видання А. В. Федоров розкритикував оцінку літературознавцями мовних питань і зазначив, що «не тільки для практики перекладу, але — тим більше — і для теорії його є необхідністю глибока лінгвістична основа, знання закономірностей, існуючих між певними мовами». Разом з цим А. В. Федоров визнав існування деяких фактів перекладу, які не можуть бути пояснені лінгвістичним шляхом.

Розглядаючи питання перекладу фахової мови з мовознавчих позицій, то ми можемо знайти чимало суперечностей — з боку фахівців різних галузей науки і техніки, серед яких широко поширена думка, що для перекладу досить мати елементарні, примітивні знання іноземної мови, важливо лише добре володіти відповідною спеціальністю, тобто мати знання у певній галузі науки: медицина, авіабудування, зварювання і т.д.

Наразі можемо ставити під сумнів необхідність поглибленого лінгвістичного вивчення теорії і практики перекладу наукової і технічної літератури. Однак і в цьому випадку всі питання перекладу не можна пояснити

безпосередньо лінгвістичним шляхом, їх треба вирішувати у співпраці з фахівцями певної галузі науки і техніки.

Отже, переклад фахових текстів треба розглядати як з мовознавчих, так і спеціально наукових і технічних позицій.

Ще одна проблема, яка може виникнути під час перекладу фахової термінології це її багатозначність. Наприклад, такі загальновідомі поняття, як «*electricity* — електрика», «*temperature* — температура», «*machine* — автомобіль», і часто вживані слова «*atom* — атом», «*plastic* — пластмаса», «*vitamin* — вітамін», «*antibiotic* — антибіотик», «*penicillin* — пеніцилін», «*space* — космос», усі ці слова не є термінами, що вживаються в повсякденній мові, де фахова мова відіграє другорядну роль.

З іншого боку, такі прості слова, як «*water* — вода», «*earth* — земля», «*flame* — полум'я», «*liquid* — рідина», «*power* — сила», «*clay* — глина», «*silver* — срібло», «*pressure* — тиск», є термінами у фаховому контексті, де вони несуть першорядне (основне) смислове навантаження.

У термінах ми маємо точне, усталене і доступне визначення фахової ідеї. Наприклад, термін «*water* — вода» — це наукове визначення хімічного з'єднання, молекула якого складається з двох атомів водню і одного атома кисню. Складний взаємозв'язок між словами повсякденної мови і термінами ускладнює людям можливості їх легкого виявлення та виокремлення з термінології окремих галузей [20, с. 48].

Тому, використання фахової термінології включає в себе використання певних сталих слів-термінів, слів-зв'язки, щоб надати їх особливого мовного забарвлення, а отже і переклад такої мови потрібно розглядати як з мовознавчих, так і спеціально наукових і фахових позицій.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових текстах [Електронний ресурс] – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://eprints.zu.edu.ua/1545/1/84.pdf>.
2. Кутузов Л.Ф. Практическая грамматика английского языка / Л.Ф. Кутузов. — М.: Вече, 1998 — с. 200.
3. Пумпянский А.Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А.Л. Пумпянский. — с. 302